

Slovenský jazyk a literatúra

Charakteristika predmetu

Učebný predmet slovenský jazyk a literatúra má vo vzdelávaní nezastupiteľné miesto. Je základným prostriedkom pre nadobúdanie kultúrnej gramotnosti žiaka, jeho kľúčových kompetencií. Umožňuje porozumenie a osvojenie si poznatkov vo všetkých vzdelávacích oblastiach. Z tohto dôvodu má v systéme primárneho vzdelávania kľúčové, centrálné postavenie. Spôsobilosti, ktoré žiak v rámci tohto učebného predmetu nadobudne, majú zásadný vplyv na jeho vzdelávanie aj v ďalších vzdelávacích oblastiach, učebných predmetoch. Kvalita spôsobilostí používať materinský jazyk zásadne ovplyvňuje aj komunikáciu žiaka s jeho okolím, vytváranie vzťahov s inými ľuďmi a formuje zaradenie žiaka do spoločnosti. Cieľom výučby slovenského jazyka na primárnom stupni vzdelávania je naučiť spisovný jazyk na takej úrovni, aby ho žiaci vedeli používať v praktickom živote. Používanie jazyka vnímame ako komplexné využívanie všetkých komunikačných zručností – rozprávania, písania, čítania a počúvania

ISCED 1 – primárne vzdelávanie	
Názov predmetu:	Slovenský jazyk a literatúra
Ročník:	Štvrtý
Časová dotácia:	8 h týždenne/ 264 h ročne
Počet hodín v ŠVP:	7 h týždenne/231 h ročne
Počet hodín v ŠkVP:	1 h týždenne/ 33 h ročne
Vyučovací jazyk:	slovenský

Učebné osnovy

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.

KOMPETENCIE

Špecifickým cieľom jazykového vyučovania vo štvrtom ročníku je systematizovanie učiva z jazykového systému. K ohybným slovným druhom sa postupne pridávajú neohybné slovné druhy.

Žiaci :

- si osvojujú ďalšie pravidlá slovenského pravopisu.
- v priebehu celého školského roka intenzívne pracujú s textami, zameriavajú sa na porozumenie ich obsahu a pomenovanie ich základných vlastností. Zvyšujú sa požiadavky na kvalitu vytvorených textov v hovorenej aj písanej podobe.

Jednotlivé zložky učebného predmetu slovenský jazyk a literatúra majú v tomto ročníku nasledovné špecifiká:

Jazyková a slohová zložka – rozširovanie poznatkov o jazykovom systéme, slovných druhoch. V slohu sa zameriame na zautomatizovanie používania pravopisných pravidiel v písomnom prejave žiakov. Zdokonaľujeme u žiakov spôsobilosti vedieť ústne prezentovať výsledky svojej práce, rozprávať podľa zadania, predlohy a samostatne tvoriť písomne texty.

Čítanie a literárna výchova – u žiakov sa zameriame na zdokonaľovanie techniky čítania, osvojenie si významu ďalších určených literárnych pojmov, na estetické vnímanie literárneho diela a obsahovú analýzu textu na primeranej úrovni. Pri čítaní s porozumením žiaci identifikujú informácie uvedené v texte priamo aj nepriamo a formulujú otázky k týmto informáciám.

Pre jednotlivé zložky učebného predmetu slovenský jazyk a literatúra formulujeme nasledovné špecifiká: *Rozprávanie*: žiaci disponujú spôsobilosťou samostatne rozprávať a rozprávať podľa predlohy. Ústne prezentujú výsledky svojej práce pri riešení rôznych úloh. Odpovedajú na otázky zamerané na prezentované informácie. *Počúvanie*: žiaci sa zdokonaľujú v spôsobilosti počúvať partnera v rámci komunikácie. Nadobúdajú skúsenosti pri počúvaní spolužiakov pri ich prezentáciách, vedia formulovať otázky k prezentovanému textu. Snažia sa porozumieť inštrukcii učiteľa pri riešení úlohy a vedia si vyžiadať chýbajúce informácie. Formulujú inštrukcie k práci so spolužiakom, pri skupinovej práci. *Čítanie*: žiaci sa zdokonaľujú v technike čítania, predovšetkým v porozumení čítaného textu a v technike čítania so správnou intonáciou a dôrazom na prednes. Vedia porozumieť informáciám, ktoré sú v texte uvedené priamo aj nepriamo podľa otázky formulovanej učiteľom. *Písanie*: žiaci čitateľne prepisujú a odpisujú text. Samostatne píšú texty podľa zadania učiteľa.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Jazyková a slohová zložka (132hod)	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 4. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vytvárať nové slová s rôznymi predponami, ✓ uplatniť pravopis predpôn, ✓ identifikovať slabičné a neslabičné predpony, ✓ rozlíšiť význam slov utvorených z rôznych predpôn, ✓ používať slová s predponami v texte, 	<p>tvorenie slov predponami</p> <p>pravopis a výslovnosť predponových odvodenín</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ uplatniť pravopis vybraných a odvodených slov, ktoré rovnako alebo podobne znejú, ale majú odlišný význam aj pravopis (napr. byť – biť, vyť – viť, výr – vír), ✓ uplatniť pravopis geografických názvov s i/í a y/ý po obojakej spoluhláske 	<p>pravopis ďalších vybraných slov</p> <p>geografické názvy s i/í a y/ý po obojakej spoluhláske</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozdeľovať hlásky na párové znelé, párové neznelé, nepárové znelé, ✓ uplatniť výslovnosť a pravopis znelých párových spoluhlások na konci slov a neznelých spoluhlások na konci slov, ✓ uplatniť výslovnosť a pravopis spodobovaných spoluhlások vo vnútri slova, ✓ uplatniť výslovnosť a pravopis spodobovaných spoluhlások na hranici slov, ✓ uplatniť pravopis a výslovnosť spoluhlásky v, 	<p>delenie hlások na znelé a neznelé</p> <p>spodobovanie na konci slova, uprostred slova, na hranici slov pravopis a správna výslovnosť spoluhlások na konci slov, na morfematickom švíku, hranici slov</p> <p>pravidlá pravopisu a výslovnosť spoluhlásky v</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť pojem priama reč, ✓ rozoznať priamu reč v hovorenom prejave, ✓ na základe úvodzoviek a uvádzacej vety identifikovať priamu 	<p>priama reč</p>

<p>reč v texte, ✓ rozlíšiť uvádzaciu vetu od priamej reči,</p>	<p>uvádzacia veta, úvodzovky</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozdeliť slovné druhy na ohybné a neohybné, ✓ rozlíšiť všeobecné a vlastné podstatné mená, ✓ uplatniť pravopis v názvoch štátov a v pomenovaniach príslušníkov národov, ✓ určiť gramatické kategórie podstatných mien, ✓ určiť mužský, ženský a stredný rod podstatných mien, ✓ určiť jednotné a množné číslo podstatných mien, ✓ vymenovať pádové otázky a latinské názvy pádov, ✓ skloňovať podstatné mená podľa jednotlivých pádov, ✓ určiť a vytvoriť základný tvar podstatného mena, ✓ použiť tvary podstatných mien vo vetách a v texte, ✓ určiť rod, číslo a pád prídavných mien, ✓ určiť základný tvar prídavného mena, ✓ určiť zhodu podstatného a prídavného mena v rode, čísle a páde, ✓ identifikovať zámená v texte, ✓ rozoznať druhy zámen (osobné a privlastňovacie), 	<p>ohybné a neohybné slovné druhy</p> <p>podstatné mená - vlastné a všeobecné</p> <p>vlastné podstatné mená – názvy štátov a príslušníkov národov</p> <p>gramatické kategórie podstatných mien (rod, číslo, pád) rod podstatných mien číslo podstatných mien</p> <p>pád podstatných mien základný tvar podstatného mena</p> <p>prídavné mená (rod, číslo, pád)</p> <p>základný tvar prídavného mena</p> <p>zhoda podstatného a prídavného mena v rode, čísle a páde</p> <p>zámená</p> <p>druhy zámen (osobné, privlastňovacie)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ používať zámená v ústnej aj písomnej komunikácii, ✓ identifikovať základné a radové číslovky v texte, ✓ správne skloňovať číslovky, ✓ uplatniť pravopis čísloviek, ✓ určiť v texte základný tvar slovesa – neurčitok, ✓ určiť gramatické kategórie sloviess (osobu, číslo a čas), ✓ správne časovať slovesá, ✓ správne časovať sloveso byť vo všetkých slovesných časoch, ✓ charakterizovať neohybné slovné druhy, 	<p>číslovky: základné a radové</p> <p>slovesá</p> <p>gramatické kategórie sloviess</p> <p>časovanie sloviess</p> <p>neohybné slovné druhy príslovky,</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ vymenovať neohybné slovné druhy, ✓ určiť funkciu neohybných slovných druhov vo vete, ✓ identifikovať neohybné slovné druhy v texte, ✓ vyhľadať príslovky v texte na základe otázok: kde? kedy? a ako?, ✓ identifikovať predložky v texte, ✓ uplatniť správnu výslovnosť a pravopis predložiek s/so, z/zo, k/ku v spojení s osobnými zámenami, ✓ identifikovať spojky v texte, ✓ vymenovať spojky, ktoré sa v reči najčastejšie vyskytujú, ✓ rozoznať v texte častice a citoslovčia, ✓ určiť funkciu častíc a citosloviec, ✓ vymenovať najfrekventovanejšie výrazy súhlasu, nesúhlasu, istoty, pochybnosti (áno/nie, hádam, asi, možno...), ✓ používať častice a citoslovčia v ústnej a písomnej komunikácii, 	<p>predložky, spojky, častice, citoslovčia</p> <p>funkcia neohybných slovných druhov vo vete</p> <p>príslovky</p> <p>predložky pravopis predložiek a ich správna výslovnosť</p> <p>spojky najfrekventovanejšie spojky (a, ale, keď, aby, že ...)</p> <p>častice a citoslovčia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť pojem umelecký a vecný text, ✓ prakticky rozoznať umelecký a vecný text, ✓ vysvetliť pojem kľúčové slová, ✓ identifikovať kľúčové slová v umeleckom a vecnom texte, ✓ porozprávať prostredníctvom kľúčových slov krátky príbeh, ✓ napísať osnovu, ✓ zreprodukovať text podľa napísanej osnovy, ✓ napísať krátky umelecký text, ✓ napísať krátky vecný text, 	<p>umelecký a vecný text</p> <p>kľúčové slová</p> <p>osnova v umeleckom a náučnom texte</p> <p>(písomne) tvorivé písanie</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť pojem diskusia, ✓ diskutovať na určitú tému vybratú učiteľom/žiakom, ✓ vysloviť a obhájiť si vlastný názor v diskusii, ✓ dodržiavať pravidlá spoločenského správania počas diskusie, ✓ primerane riešiť umelo vytvorenú konfliktnú situáciu, ✓ prejaviť vlastný názor primeraným spôsobom a primeranými 	<p>Diskusie</p> <p>názor</p>

<p>jazykovými prostriedkami na konfliktnú situáciu,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ poznať niektoré stratégie riešenia konfliktu, 	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ opísať podľa predlohy osobu, ✓ vymenovať charakteristické črty opisovanej osoby: vonkajšie, vnútorné (charakterové), ✓ opísať osobu podľa živého modelu (spolužiaka, učiteľa), ✓ v opise použiť jednoduché vety, súvetia a prirovnania, 	opis osoby (ústne, písomne)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť pojem interview, ✓ písomne koncipovať jednoduché otázky a odpovede ako koncept k interview, ✓ zrealizovať so spolužiakmi interview o aktuálnej udalosti, 	interview (cieľný rozhovor)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ zreprodukovať ústne a písomne kratší prečítaný text, ✓ dodržiavať časovú postupnosť deja, ✓ napísať dejovú postupnosť rozprávania, ✓ písomne priradiť správne nadpisy k dejovej osnove, 	reprodukcia rozprávania časová postupnosť deja
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vlastnými slovami charakterizovať plagát, ✓ rozlíšiť, na aké účely sa plagát používa, ✓ vytvoriť jednoduchý plagát k aktuálnej udalosti. 	plagát

Čítanie a literárna výchova (99 hod + 33 hod ŠkVP)	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 4.ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ čítať náučný text s porozumením, ✓ identifikovať informácie uvedené priamo v texte, ✓ tvoriť otázky k informáciám 	náučná literatúra

<p>uvedeným priamo v texte,</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať informácie uvedené v texte nepriamo, ✓ tvoriť otázky k informáciám uvedeným v texte nepriamo, ✓ identifikovať v texte diagramy a grafy, ✓ prečítať diagramy a grafy v náučnom texte, ✓ určovať podľa diagramu alebo grafu pomerné zastúpenie jednotlivých položiek, ✓ v texte navzájom odlišiť umeleckú a náučnú literatúru, * čítať s porozumením rôzne druhy textov, vyberať z neho informácie, triediť ich, využívať, prezentovať ✓ vysvetliť členenie textu na odseky ✓ v súvislosti s literárnymi textami vie odlišiť hlavnú od vedľajšej literárnej postavy ✓ dokáže sformulovať hlavnú myšlienku textu ✓ dokáže vyjadriť svoj názor na riešenie reálnych problémov s využitím podnetov z prečítaného textu. ✓ čítať umelecký text samostatne, s dôrazom na správnu výslovnosť, dikciu, artikuláciu, ✓ naspamäť zarecitovať jednu/viac básní, ✓ predniesť kratšie prozaické dielo, ✓ charakterizovať divadlo, divadelnú hru, ✓ účinkovať v divadelnej hre, ktorú nacvičí učiteľ so žiakmi v triede, v škole, ✓ dbať na výrazný prednes priamej reči v dramatických textoch, ✓ poznať spoločenské pravidlá správania sa v divadle, 	<p>diagramy a grafy</p> <p>umelecká literatúra</p> <p>* doplnkové texty s úlohami na čítanie s porozumením (20hod)</p> <p>knihy zo školskej knižnice, kalendáre, vizitky, časopisy (13hod)</p> <p>divadlo, divadelná hra</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať pojmy rozhlas, televízia, film, kino a vzájomne ich odlišiť, ✓ poznať názvy detských literárnych diel (rozprávok), ktoré boli sfilmované, ✓ rozprávať obsah detského filmu, 	<p>rozhlas, televízia, film, kino prepojenie literatúry s filmovou, televíznou a divadelnou tvorbou</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ ktorý žiakov najviac upútal, ✓ vymenovať hlavné postavy z detského filmu, ✓ opísať vzťahy medzi filmovými postavami, ✓ poznať spoločenské pravidlá správania sa v kine, 	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť pojem dialóg, poznať koľko osôb na ňom participuje, ✓ identifikovať dialóg v texte a prečítať ho s porozumením, ✓ zrealizovať dialóg so spolužiakom, použiť primeranú gestikuláciu, mimiku 	<p>dialóg</p> <p>mimojazykové prostriedky (gestikulácia, mimika)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť pojem kapitola, ✓ rozoznať v knihe kapitoly, 	kapitola
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť pojem bájka, ✓ vyhľadať bájky z rôznych zdrojov (kníh, internetu), ✓ čítať bájku so zameraním na výrazný prednes priamej reči, ✓ pokúsiť sa o dramatizáciu bájky, ✓ vlastnými slovami hovoriť ponaučenie vyplývajúce z bájky, ✓ poznať mená autorov bajok slovenskej a svetovej literatúry 	<p>bájka</p> <p>bájka v svetovej literatúre (Ezop) bájka v slovenskej literatúre (J. Záborský)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť pojem komiks, ✓ čítať komiks so zameraním na dejovú postupnosť, ✓ zoradiť obrázky podľa debovej postupnosti, ✓ nakresliť samostatne alebo za pomoci spolužiakov krátky komiks a napísať k nemu výstižný text, ✓ charakterizovať vlastnými slovami pojmové mapy ✓ samostatne porozprávať o danej téme prostredníctvom pojmovej mapy, ✓ tvoriť v skupine pojmové mapy výberom z ponuky slov, slovných spojení. 	<p>komiks</p> <p>dejová postupnosť v komikse (text umiestnený v bublinách, uprostred textu, na okrajovej časti obrázku)</p> <p>pojmové mapy</p>

UČEBNÉ ZDROJE

- učebnice, slovníky
- internet, odborná literatúra,
- vlastné materiály

PRIEREZOVÉ TÉMY

Sú integrované do jednotlivých tematických celkov.

METÓDY, FORMY A POSTUPY VYUČOVANIA

Všeobecno-didaktické metódy

- Informačno-receptívna metóda – úvod do nových tematických celkov (fakty, názvy, termíny, postupy...)
- Reproductívna metóda – zručnosti a návyky (aplikovanie pojmov, vzťahov, zákonov, teórií...)
- Problémový výklad

Metodické formy: rozprávanie, objasňovanie, opis, rozhovor, diskusia, zostavenie plánu, postup činnosti, samostatné štúdium, písomné práce, práca s IKT, práca so slovníkmi, časopismi.

sociálne formy: frontálne, individuálne, skupinové vyučovanie, projekty.

HODNOTENIE PREDMETU

Pri hodnotení sa rešpektuje Metodický pokyn č. 22/2011-R na hodnotenie žiakov základnej školy. Pri hodnotení pristupuje učiteľ ku každému žiakovi individuálne. Neporovnáva výsledky detí medzi sebou, ale hodnotí každého žiaka podľa jeho možností a schopností. Cieľom učiteľa je žiaka pozitívne ohodnotiť, čo má veľký motivačný charakter. Žiakov postupne vedie k tomu, aby sa vedeli **ohodnotiť sami, ale dokázali ohodnotiť aj výkon iných. Na konci každého klasifikačného obdobia sú žiaci na vysvedčení hodnotení klasifikačným stupňom podľa platnej klasifikačnej stupnice - 1, 2, 3, 4, 5.** Žiaci sú skúšaní počas celého roka písomne aj ústne známku 1-5.

Stupnica hodnotenia písomných prác:

100% - 90% = 1

89% - 75% = 2

74% - 50% = 3

49% - 30% = 4

29% - 0% = 5

Počet a zameranie kontrolných diktátov v 4. ročníku ZŠ:

počet: 10

Zameranie:

1. Opakovanie učiva z 3. ročníka ZŠ
2. Vybrané slová po b, m
3. Vybrané slová po p, r
4. Vybrané slová po s, v, z
5. Spodobovanie
6. Opakovanie učiva za 1. polrok
7. Vlastné podstatné mená
8. Ohybné slovné druhy
9. Neohybné slovné druhy
10. Opakovanie učiva zo 4. ročníka ZŠ

Stupnica hodnotenia kontrolných diktátov:

- 0 – 1 chyba = 1
- 2 – 4 chyby = 2
- 5 – 7 chýb = 3
- 8 – 10 chýb = 4
- 11 a viac chýb = 5

Rovnaké chyby v tom istom slove sa pokladajú za jednu chybu, napríklad rýchly chlapec mal rýchly krok – (1 chyba).

Rozsah kontrolných diktátov v jednotlivých ročníkoch:

1. ročník 10 – 15 plnovýznamových slov
2. ročník 20 – 30 plnovýznamových slov
3. ročník 30 – 40 plnovýznamových slov
4. ročník 40 – 50 plnovýznamových slov

Poznámka: Navrhovaný rozsah slov platí aj pri prepise a odpise textu.